

BISSING, Moritz von (Bellmannsdorf 30 januari 1844 – Vilvoorde 18 april 1917). Vader van Friedrich von Bissing.

Begon zijn militaire loopbaan als Pruisisch luitenant in de veldtocht tegen Oostenrijk (1866), werd in 1875 lid van de generale staf, in 1888 vleugeladjutant van keizer Willem II en een jaar later bevelhebber van het aristocratische Gardes-du-Corps-regiment in Potsdam. Van 1901 tot 1907 was von Bissing bevelvoerend generaal van de zevende legerafdeling in Münster. Bij het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog werd hij plaatsvervangend bevelhebber van dezelfde afdeling en op 27 november 1914 werd hij benoemd tot gouverneur-generaal van België als opvolger van maarschalk Colmar von der Goltz.

In zijn functie beschikte von Bissing over bijna onbeperkte volmachten: hij was alleen verantwoording verschuldigd aan de keizer. Met name in de **Flamenpolitik** kon de regering in Berlijn hem geen bevelen geven, maar slechts voorstellen doen. In Brussel had von Bissing de allures van een verlicht despoot: welwillend, maar streng. Zijn kijk op het bezette land was die van een Pruisische jonker: autoritair en paternalistisch. Hierdoor miste hij elk begrip voor de politieke cultuur en mentaliteit van zijn onderdanen. Het Belgische volkskarakter, zo bekende hij in een toespraak in augustus 1915, was voor hem "een psychologisch raadsel". Met een zeker wantrouwen keek hij dan ook aan tegen een volksbeweging als de Vlaamse. Hij vond de Vlamingen "moeilijk te leiden". Zij zouden – zo schreef hij in december 1915 in een persoonlijke nota die postuum als zijn 'politiek testament' verscheen – het de Duitsers niet gemakkelijk maken om België te beheersen.

Zijn beleid was gebaseerd op de overtuiging dat **Duitsland** België nooit meer mocht loslaten. Met de mogelijkheid dat de afloop van de oorlog de Duitsers daartoe zou kunnen nopen, hield hij nooit rekening; tot aan zijn dood bleef hij rotsvast geloven in de totale overwinning. In tegenstelling tot de rijkskanselier en ook tot de meerderheidsstrekking in de expansionistische opinie in Duitsland, die om pragmatische redenen een onrechtstreekse heerschappij bepleitten over een formeel zelfstandige Belgische satellietstaat, eiste von Bissing de recht-

streekse aanhechting van België. Dit was volgens hem de enige mogelijkheid om met het oog op een volgende oorlog de strategische positie van Duitsland tegenover Engeland en Frankrijk te verbeteren en vat te krijgen op het industrieel potentieel en de grondstoffen van het veroverde gebied. Om het land in het Duitse Rijk in te passen was volgens von Bissing een militaire dictatuur tijdens een overgangperiode van enkele tientallen jaren nodig. De Vlamingen zouden zich op termijn neerleggen bij een Duitse heerschappij die voor hen de bevrijding betekende van het 'Waalse juk'. De Walen wou von Bissing voor de keuze plaatsen: uitwijken of Duitsers worden.

Met het oog op een duurzame Duitse heerschappij over België poogde von Bissing het land onder de oorlog economisch leefbaar te houden en verzette hij zich zoveel mogelijk tegen het beleid van uitplundering dat de Duitse legertop voorstond en dat onder meer de deportatie van Belgische arbeiders inhield. Zijn visie op de toekomst van België bepaalde ook zijn betrekkelijk afstandelijke houding tegenover de Flamenpolitik van rijkskanselier Theobald von Bethmann-Hollweg. Von Bissing zag er geen graten in de Vlamingen hun taalrechten en een universiteit te geven. Maar hij had het daar liefst bij gehouden. Hij was tegen een splitsing van België gekant omdat het land volgens hem onverdeeld en als geheel onder Duitse heerschappij moest blijven. Dat was de hoofdreden van zijn afkeer voor de Jong-Vlamingen, die een koninkrijk Vlaanderen eisten. Von Bissing betwijfelde de levensvatbaarheid van het activisme en het nut ervan voor de Duitse belangen. Maar als Duitsland de oorlog won – en daar was hij van overtuigd – kwam het daar ook niet op aan. Dan was alleen de Duitse macht doorslaggevend en ook voldoende om de vijandige bevolking op termijn inschikkelijk te stemmen. De activisten paaien was dan bijzaak.

Toen de rijkskanselier begin 1916 aandrong op de spoedige oprichting van een Raad van Vlaanderen, antwoordde von Bissing dat zoiets voorbarig was. De Duitsers hadden volgens hem geen boodschap aan samenwerking met alleen een groepje radicalen. Zij moesten de 'gematigde' bevolkingsmeerderheid op hun hand pogen te krijgen en dus tot nader order de Belgische wettelijkheid eerbiedigen. Het was ook pas na enig tegenstribbelen dat von Bissing in juni 1916 instemde met de bestuurlijke scheiding. En het duurde nog tot begin 1917 vóór de Raad van Vlaanderen en de bestuurlijke scheiding een feit werden. Von Bissing aarzelde en volgde de voorstellen van de rijkskanselier maar schoorvoetend, omdat hij de onderliggende bedoeling afkeurde: von Bethmann-Hollweg wenste een activistisch bestuurd Vlaanderen als houvast voor de naoorlogse Duitse invloed in België en voor het geval dat de militaire ontwikkeling de Duitsers zou noodzaken hun greep op het bezette land te lossen.

Maar precies daar mocht volgens de gouverneur-
generaal geen sprake van zijn.

WERKEN: 'Politisches Testament', in *Das grössere Deutschland*
(19 mei 1917).

LITERATUUR: R.P. Oszwald, 'Moritz Frh. von Bissing', in
Deutsches Biographisches Jahrbuch. Überleitungsband II (1928),
p. 35-54; – O. von der Lancken, *Meine dreissig Dienstjahre*, 1931;
– F. Wende, *Die belgische Frage in der deutschen Politik des Ersten
Weltkrieges*, 1969.

ILLUSTRATIE(S), zie: activisme, onderwijs (hoger: Gent).

WINFRIED DOLDERER